

Izhaja vsak petek.
Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četrtletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 28.

V Ljubljani, dne 13. junija 1913.

Leto VIII.

Znižanje delovnega časa.

Da je za današnje razmere v industriji in tudi v velikem delu obrti zakoniti enajsturni delovni čas davno preživljen in zastaran, je jasno vsakemu, ki zasleduje socialne razmere. V vseh urejenih podjetjih si je delavstvo priborilo nižjo delovno dobo. Dotična podjetja zaradi tega ne trpe škode, nasprotno, ravno ta podjetja po večini najbolj napredujejo. Delavstvo na eni strani izvršuje svoj poklic z večjim veseljem in pridnostjo, na drugi strani so pa tehnične naprave v toliko zboljšane, da nadomeščajo daleko več kakor dnevno ena ura manj dela. Pa tudi z zdravstvenega stališča delavstva je nujno potrebno, da se sedanji delovni čas zniža na deset ur. Industrialno delavstvo se nikakor ne more primerjati s kmetijskim, ker je navezano na enakomerno (nemoteno) delo, ki se ponavlja dan za dnevom, teden za tednom itd. Nikakih izprememb. dostikrat vkljub vsem določbam raznih predpisov in zakonov slab zrak, nevarno delo, pri katerem je treba posebne paznosti, ki človeka skrajno izmuči, vedno eno in isto delovno mesto napravi človeka nekako topega in s tem nervozno bolnega. Zato vidimo tudi, da je zelo veliko delavcev skrajno razburljivih. Vsaka malenkost ga spravi iz ravnotežja, medtem ko se za okolico ne briga veliko. V nezdravih delovnih prostorih se nahajajo gnjezda raznih težkih in celo smrtnih boleznih, ki delavce v pregodnji dobi položijo v grob. Ako pomislimo, da je v dobi dvajsetih let bilo v zavarovanju podvrženih podjetjih poškodovanih nad dva milijona delavcev in da je bilo med temi nad devetnajst tisoč smrtnih nesreč, potem menda ni potreba več govoriti o znižanju delovnega časa. Poleg drugih, gotovo utemeljenih razlogov, je brezdvajbeno tudi predolga delovna doba vzrok marsikake poškodbe. Človek bi mislil, da se morajo zavzeti za znižanje delovnega časa vsi resni možje, osobito zakonodajci in vlada. Toda žalibog temu ni tako. V socialnopolitičnem odseku državnega zbora se je razpravljalo zadnje dni to vprašanje, pri katerem se je pokazala žalostna slika nerazumnosti nasproti temu vprašanju. Vlada je privlekla takorekoč za lase razne razloge in ugovore proti zakonitemu znižanju delovnega časa. Videlo se je jasno, da igra v tej stvari veliko vlogo zveza industrijcev. Pa tudi poslanci so se v veliki večini postavili na stališče, da sedaj ne gre znižati delovnega časa. Dolgega posvetovanja žalostni konec je bil, da se je preko tozadnega predloga sklenilo z 21 proti 11 glasovom

preiti na dnevni red. Poročevalec in tudi vlada je stala na stališču, da je treba počakati mednarodne konference, ki se bode sešla meseca septembra t. l. v Bernu v Švici. Ker se bode pa na tej konferenci razpravljalo le vprašanje ženskega dela in dela mladoletnih, je jasno, da letos ta konferenca ne bode rešila tega vprašanja. Ako bode moralo delavstvo res čakati, da se to vprašanje reši mednarodno, bo še veliko vode izteklo v morje, preden se bode kaj storilo. Zato mora pa delavstvo tem glasneje zahtevati rešitev tega vprašanja.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Predlog poslancev Gostinčarja, dr. Kreka in tovarišev o uvrstitvi c. kr. tobačne tvornice v II. krajni razred, 12. krajno stopnjo. Visoka zbornica sklepi: »C. kr. vlada se poziva, da uvrsti c. kr. tobačno tvornico v Ljubljani v II. krajni razred, 12. plačilno stopnjo.« Ta predlog naj se brez I. branja odstopi proračunskemu odseku.

Utemeljitev:

Ob ureditvi plač tobačnega delavstva se je ljubljanska tvornica uvrstila v III. krajni razred, 12. krajno stopnjo. Visoka zbornica je pa priredila sklepu odseka državnih nastavljenecv in pozvala vlado, da naj ljubljansko tvornico uvrsti v II. krajni razred, 12. krajno stopnjo. Ker tega sklepa c. kr. vlada še ni izvedla, usojamo si visoko zbornico opozoriti na potrebo, da se dotična tobačna tvornica uvrsti v zgoraj omenjeno vrsto.

Plače po sedanjih ureditvi (III. krajni razred, 9. plačilna stopnja) ne odgovarjajo splošni in osobito ne krajni draginji v Ljubljani, ki je po svoji izredni draginji naravnost razupita. V ljubljanskem občinskem svetu se je svoj čas v neki seji javno priznalo, da je v Ljubljani hujša draginja kakor na Dunaju. Cene živil dosega, da je dovolila graditi le velike hiše z velikimi, dragimi stanovanji, vsled česar so stanarjne, osobito delavskih stanovanj, strašno poskočile.

Kako da so plače tobačnemu delavstvu odmerjene, kaže med drugim sledeč zglede: Delavci splošne manipulacije v tobačnih tvornicah (V. plačilna stopnja) imajo temeljno plačo predpisano tedensko s 16 K 50 vin. Ti delavci

dobe torej dnevno 2 K 35 vin. Delavci in dninarji pri tvrdki Šarabon pa dobe za primerno manj dela poleg proste hrane in stanovanja 50 kron mesečne plače. Pripominjamo, da gre večinoma za ožjenjane delavce. Nadalje navajamo, da se v razporednici plač navedene temeljne plače kljub povečanemu delu in pocenjeni fabrikaciji po strojih dejansko ne izplačujejo, ker rezervatni dejanski zaslužek za uradno objavljenem skoraj v vseh kategorijah znatno zaostaja, kar je razvidno iz priloženega izkaza o diferencah med dejanskim zaslužkom in temeljno plačo. Ta izkaz so sestavile organizacije in izkazuje skoraj v vseh plačilnih kategorijah zelo velike diference. Nemogoče je dobiti pravo sliko tistemu, ki sodi, da je dejanski zaslužek res tako visok, kakor je naveden v uradni plačilni razporednici.

Pri uvrstitvi v plačilne razrede in v plačilne stopnje se ozirajo le na rezultate ljudskega štetja in se le tisti kraj vpošteva, kjer stoji tvornica. Za ljubljansko tobačno tvornico pa to načelo ne drži. Krajne občine Zgornja in Spod. Šiška, Moste in Vič - Glince tvorijo sicer lastne krajne občine, da so dejansko le predmestja mesta Ljubljane in bi se po vsej pravici moralo njih prebivalstvo prišteti Ljubljani. Na to so se tudi državne oblasti ozirale, ker ko se je v Ljubljani uvedla c. kr. drž. policija, so ji tudi podredili krajne občine Zgornja in Spodnja Šiška, Moste in Vič - Glince.

Vse to utemeljuje potrebo izboljšanja za ljubljansko delavstvo in upraviči stavljeni predlog.

D u n a j, 28. maja 1913.

Gostinčar, dr. Krek, dr. Gregorčič, Pišek, J. Hladnik, Fon, Jarc, dr. Korošec, Jaklič, Demšar, Mandič, dr. Laginja, Povše, dr. Benkovič, dr. Jankovič, Roškar, dr. Žitnik, Grafenauer, dr. Verstovšek, M. Spinčič.

Tobačno delavstvo, pozor! V nedeljo, dne 15. t. m., imajo ob 9. dopoldne sveto mašo s pridigo na Rožniku delavke v suhem oddelku smodk. Prosimo obilne udeležbe.

Naš letošnji zlet v Strunjan in v Trst je nad vse krasno uspel. Nad 400 delavk in delavcev se ga je udeležilo. Bilo bi nas pa še gotovo še enkrat toliko, če bi bili mogli dobiti večjo ladjo, kar pa ni bilo mogoče. V soboto ob 11. uri 25 minut smo se iz Ljubljane odpeljali in došli v Trst ob 5. zjutraj. Parnik nas je odpeljal ob pol 5. iz Trsta v Strunjan. Ko smo prišli v Trst, je pihal močen veter, tudi morje je bilo

lo valovito, a dobre volje izletnic in izletnikov to ni motilo. Parnik jo je krepko rezal, pogled na morje, solnčni vzhod na morju, vse to je bilo tako lepo, da ni »guncanje« parnika nič vplivalo in da morske bolezni ni bilo. S parnika smo odrinili v strunjansko cerkvico, ki leži na nizkem gričku. Res je lepa, mikavna. Očetje frančiškani v Strunjanu so bili z romarji zelo ljubezni. Raz zvonik sta našim romarjem v čast plapolali papeška in cesarska zastava. Pater Teodor Tavčar z Viča - Glinca je opravil sveto mašo in v krasnem govoru opisal povestnico strunjanske božje poti. Med sveto mašo je krasno prepeval vrli pevski zbor Katoliškega društva za delavke pod mojstrskim vodstvom pevovodje č. gosp. Ferjančiča. Ob 11. dopoldne nas je parnik odpeljal iz Strunjana. Strunjanski očetje frančiškani so se v slovesni procesiji poslovili od nas, na parnikovem krovu je pa pel naš pevski zbor krasne cerkvene in svetne pesmi in žel obilo priznanja. V Trstu so nas pa sprejele naše tržaške somišljenice in somišljeniki. Naš potni maršal gospod Ferjančič, ravnatelj posojilnice, nas je pa že zjutraj čakal na kolodvoru in se je tudi z nami v Strunjan peljal. Ko smo se vrnili v Trst, nas je gospod Ferjančič razdelil v tri bataljone in nas vodil v gostilne, kjer smo imeli skupno kosilo. Po skupnem kosilu je pa naš bataljon razdelil v osem »kompanij«, katerim so vrle članice skupine Jugoslovanske Strokovne Zveze razkazale Trst. Res, čast našim tržaškim somišljenikom in somišljenikom, ki so nas tako pristrčno sprejeli. Naše delavstvo jim je iz srca hvaležno. Deputacija odborov naših organizacij in Katoliškega društva za delavke se je poklonila tržaškemu škofu milemu gospodu dr. Karlinu, ki je deputacijo blagovolil najmilostneje sprejeti, se razgovarjal z njo 25 minut in ji pokazal tudi škofijsko kapelico, ki jo kmalu prenove. Premilostni nam je podal v avdienci natančno sliko o verskih in socialnih razmerah tržaške škofije in se je živo zanimal o razmerah na Kranjskem. Posebna deputacija je obiskala tudi predsednika skupine Jugoslovanske Strokovne Zveze č. f. Antona Čoka, ki je kljub svoji boleznini deputacijo ljubeznivo in prijazno sprejel. Po šesti uri zvečer smo se odpeljali iz Trsta, ko smo se še prej poslovili od naših vrlih tržaških somišljenikov in somišljenic, na čelu jim pa č. gospod Anton Čok in gospod Ferjančič. Z izletom so bili vsi udeleženci in udeleženke zelo zadovoljni.

J. Jørgensen: Naša ljuba Gospa Danska.

Naenkrat je zažvižgal kamen v zraku in zadel Niels Wüga na lice ravno pod roko. Za njim je sledil drugi, ki ga je udaril na čelo. Naenkrat, in še predno so se mogli voditelji delavstva obrniti, da bi pomirili razdražene množice, če bi bilo mogoče, je začelo deževati kamenje na mladega duhovnika. Prerivanje, podobno valovanju, se je začelo — mladi so žvižgali na prste, razlegalo se je divje tulenje, čuti je bilo hreščanje ženske klice in razločne vzklike: »Doli s peklenkim psom! Doli z gobezdačem!« in predno je kdo mogel vse to pregledati, je ležal Niels Wüg ob Wühlerjevem grobu in najbližje stoječi so ga obmetavali z grobno prstjo, deskami in kamenjem.

Ko se je mladi duhovnik zgrudil, je kriknil, zdaj je ležal nepremično; njegov bledi, krvavi obraz je bil obrnjen navzgor. In pred to smrti podobno nezavestjo se je množica naenkrat zgrogila. Nekateri so se prerivali skozi gnečo in začeli naenkrat bežati; divje in zmedeno kakor bi bežali pred bombo, ki se je razletela sredi množice.

Bežali so in pozabili, da bi pometali iz rok kamenje, bežali so vedno bolj in bežalo jih je vedno več, bežali so in niso videli druge drugega, kakor pobalini, ki beže, ko so napravili veliko hudobijo. Ni bilo dolgo — in bežali so vsi. Bežali so čez veliko pokopališče na vse strani, skakali čez grobove, teptali nasade in cvetličje, lomili ograje — bežali so pred svojim zlodejstvom in odgovornostjo in se niso prej ustavili, dokler niso prišli do mesta.

XV.

Niels Wüg je izgubil takoj pri padcu zavest. Ko so ga prinesli domov, se še ni zavedel. Ponoči je pritisnilo močno vnetje možgan. Obupana in brez tolažbe je predsedala sestra celo noč ob njegovih postelji; zdravnik je odgovarjal na njena vprašanja zdaj pritrjujoče zdaj zmajeval. Vendar je hotela na vsak način izvedeti od njega, če je še mogoče rešiti bratu življenje. V tej sili se je spomnila Hermana in mu takoj napisala kratko pismo.

Pa komaj je bilo pismo oddano, je Herman Ronge že zvonil pred vrati malega župnišča. V večernih listih je takoj bral o napadu na svojega prija-

telja; dogodek se mu je zdel skrajno neverjeten in ni mogel verjeti poročilom časnikov. Ves se je tresel pričakovanja, ko je stal tu pred vrati Niels Wüga.

Elza je prišla sama odprta in samo en pogled je zadostoval, da je spoznal vso grozno resnico tega, kar so pisali listi. Bilo je prvič, ko sta se po dveh letih videla ona in Herman Ronge, toda resnost trenutka je odpodila vsakršno zadržano.

»Kako mu je?« je vprašal bojzljivo Ronge.

»Brez skrbi lahko stopite k njemu,« je odgovorila Elza Wüg s potrjim glasom, kakor navadno govore v hiši, kjer leži bolnik. »Toda leži popolnoma nezavesten; celo noč se ni niti za trenotek zavedal.«

Previdno je vstopil Herman Ronge za Elzo Wüg v bolnikovo sobo. Deklica je malo dvignila globoko spuščene zavese in jasna luč pomladnega dne se je vsula v sobico. Tudi tu je vladala ista preprostost in ubožnost kakor v celem stanovanju. Niels Wüg je ležal v nizki, najpreprostejši železni postelji, poleg je stala rumena pobarvana miza iz smrekovega lesa in slamat stol. Druga oprava je bila ve-

lika omara za obleko in stajalo s stari knjigami. V kotu nad posteljo je na žebli visel Kristus in iztegoval razprostrte roke nad bolnikom.

Niels Wüg je ležal z zaprtimi očmi, zgočimi rdečimi lici. Ronge se je naslonil nad njim; prijateljevi dihi so bili vroči in težki. Prijel ga je za roko; bila je vela in brez moči kakor nekaj mrtvega.

»Kaj mislite o njem?« je počasi in bojzno vprašala sestra, ki je stala ob vzočju postelje. Herman Ronge je čutil, da je komaj premagovala jok.

»Upajmo najboljšo, gospica Wüg!« je tiho odgovoril.

»To pravi tudi zdravnik,« je odgovorila deklica in se komaj zdrževala solz. »Toda kaj mi pomaga to! Moj Bog, da ni na svetu ljudi, ki bi vedeli kaj gotovega in mogli povedati, kar vedo!«

Herman Ronge jo je začudeno pogledal. Naenkrat je prišel v njen glas trd, nepotrpežljiv ton. Spoznal je glas tistega pisma, ki ga mu je nekoč poslala, in vedel je takoj, da še išče in se bojuje in da ni še našla miru.

goslovanske strokovne organizacije. Takoj ob njeni ustanovitvi ji je pristopil. Zelo so se prizadevali tukajšnji rdečkarji, da bi ga odvrnili od te organizacije, toda zastonj. Ostal ji je zvest do konca. Še v boleznih je pridno prebiral »Našo Moč« in drugo naše časopise. Ob raznih prilikah je priporočal našo organizacijo kot eno najboljših delavskih. Da ima že lepo število članov in članic, ni nemala zasluga umrlega Zavrla. Pogreba se je udeležilo delavstvo v obilnem številu, tudi požarna bramba je spremila na zadnji poti svojega člana. Naj počiva v miru!

Iz Tržiča. Z druge strani se nam piše: Smrt nič ne izbira, kar pobira. To se je izpolnilo pri nas v pretečenem tednu. Pobrila nam je nemila smrt dve osebi, katerih srca so zares gorela za družabno življenje, katerih delovanje nam ostane v trajnem spominu. Umrli je blaga nam sestra Rozalija Cemme, bila je vrla hčerka Marijine družbe. Bila je neumorna delavka v vrtu Marijinem, bila je tudi izvrstna igralka, katere ne bo izlepa hadomestiti. Kako so jo njene sestre iz Marijine družbe ljubile, to je pokazal njen veličasten pogreb. Naj v miru počiva! V četrtek zvečer nam je pa preminul naš blagi nepozabni tovariš Jožef Zavrl, bil je ustanovnik J. S. Z. in cel čas njen blagajnik. Bil je cel čas naročnik delavskega lista »Naša Moč« in naš najboljši agitator, sploh on je bil iz pravega srca član J. S. Z., ki je tudi poznal nje prava načela. Pogreb nepozabnega nam tovariša smo imeli v soboto popoldan ob 5. uri. Udeležila se ga je tudi med drugim slavna požarna bramba z zastavo in več članov in članic J. S. Z. Kako so se nekateri naši člani in članice trudili, da bi dobili prosto posebno predilnico, seveda pa ni bilo mogoče, ker je bil čas jako neugoden. Zato jim bodi na tem mestu izrečena vsa čast za njihov trud. Ali tukaj bodi potoženo, človeka je moralo srce boleti, ko je premišljeval take, ki so imeli prosto in čas, pa so šli raje drugam na izprehod kakor k pogrebu. Taki naj se uče od drugih nam nasprotnih društev, kaj se pravi skupaj držati. O takih bi izrekel te-le besede: So nergači, zabavljači, ti veliko govore, pa nič ne store.

Kam, če prideš v Celovec? Trd, hud boj bijejo koroški Slovenci za svoj narodni obstanek. Nemci jih hočejo na vsak način uničiti gospodarsko in narodno. A naši bratje v Korotanu se hrabro branijo. Ustanovili so si že lepo narodno gospodarsko organizacijo po deželi in tudi v Celovcu vidno napredujejo. Imajo krepko razvito delavsko organizacijo, pa tudi inteligenca se zbira v svojih društvih. Središče vsega življenja koroških in celovških Slovencev pa je sedaj v slovenskem narodnem hotelu »Trabesinger« v Celovcu na Velikovški cesti št. 5. Hotel »Trabesinger« je edino slovensko narodno podjetje, ki zasluži, da ga vsi

Slovenci brez razlike prav izdatno podpiramo, bodisi s svojim obiskom bodisi na da drugim znanecem in prijateljem svetujemo, da ob priliki, ko se mudijo v Celovcu, edino to narodno gostilno posečajo. Slovenci in Slovenke! Kadar torej greste v starodavni Korotan, ustavite se vselej v slovenski gostilni v hotelu »Trabesinger«; tam dobite dobro postržbo, lepe sobe po nizki ceni, izvrstno domačo kuhinjo in izborna pristna vina. V hotelu najdete tudi prijetno slovensko družbo.

Nesramnosti odgovor.

Izjava. Močno presenečeno zoznalo je načelstvo »Ljudske posojilnice« v Ljubljani, da se je našel slovenski časopis, v katerem se blati in napada oseba gospoda deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča ter se celo sumniči njegovo delovanje kot bivšega načelnika »Ljudske posojilnice«. Gospod deželni glavar dr. Ivan Šusteršič je bil od leta 1895. do 1912., torej skozi 17 let načelnik »Ljudske posojilnice«. Njegovo delovanje tekom 17 let kot načelnika »Ljudske posojilnice« ni bilo samo povsem čisto, kar je pri poštenjaku samoobsebi umljivo, temveč tudi nad vse požrtvovalno. Ves čas svojega načelovanja »Ljudski posojilnici« je gospod deželni glavar dr. Ivan Šusteršič skrbel za prospeh in procvit »Ljudske posojilnice«, zapostavljal joč premnogokrat svoje osebne koristi in trpeč osebno škodo. Nečuvenci napadi dajejo načelstvu »Ljudske posojilnice« povod, da iz lastnega nagiba javno ponavlja gospodu deželnemu glavarju dr. Ivanu Šusteršiču, kot bivšemu mnogoletnemu načelniku »Ljudske posojilnice« svojo najiskrenejšo zahvalo, katero je načelstvo »Ljudske posojilnice« že javno izreklo ob priliki, ko je gospod dr. Ivan Šusteršič odložil načelništvu »Ljudske posojilnice«, smatrajoč to mesto za nezdržljivo z deželnim glavarstvom. Načelstvo »Ljudske posojilnice« se zahvaljuje gospodu deželnemu glavarju dr. Ivanu Šusteršiču za njegovo 17letno požrtvovalno delovanje, kateremu v prvi vrsti se ima »Ljudska posojilnica« zahvaliti, da je postala eden največjih domačih denarnih zavodov na slovanskem jugu. Obenem prosi načelstvo »Ljudske posojilnice« gospoda deželnega glavarja, da se ne ozira na napade te vrste ter sprejme to izjavo v zadoščenje na znanje.

V Ljubljani, 9. junija 1913.

»Ljudska posojilnica«,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Franč Povše,
t. č. načelnik.

Josip Šiška,
t. č. podnačelnik.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Miha Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Le tedaj

doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenjena gospodinja kot kavni pridelek najzanesljivejšo vrsto!

Najbolje storite,

če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najboljši, »pravega: Francka« iz tovarne Zagreb, vendar pa izrečno le onega s kavnim mlincem kot tovarniško znamko.

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
veliko zalogo čevljev do mačega izdelka

Koroško! CELOVEC! Koroško!
Edino slovensko narodno podjetje!
Hotel TRABESINGER v Celovcu
Velikovška cesta št. 5.
Podpisana voditeljica »Hotela Trabesinger« se v ljudo priporoča vsem velečlenim slovenskim in slovanskim gostom, ki prenočujejo ali več časa ostanejo v Celovcu.
V hotelu se dobe lepe, snažne sobe po primerni ceni; nudi se izborna kuhinja in zajamčeno pristna in dobra vina iz slovenskih goric. Na razpolago je tudi kegljišče poleg senčnatnega vrta. V hotelu Trabesinger dobite vsak dan, posebno pa v sredah, prijetno slovensko družbo.
Slovenci, ustavljajte se samo v edino slovenski narodni gostilni »Hotel Trabesinger« v Celovcu, kjer boste vedno dobro postreženi.
Za mnogobrojen obisk se priporoča voditeljica hotela
Leon Alojzija.

»ZENIT«
Tovarne za asbestškrilj »ZENIT«
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krouski materijal
Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.
F. Meršol Ljubljana
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.
Velika izber vezentin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robocev, ovratnikov, zavratnik, volne, bombaža, sukanca itd.
Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) Ljubljana
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovije blago za ženska in moška oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
»Našo Moč«.

ugovorih zasebnopravnega značaja (o zasebnem potu, vodi i. dr.) Obratovalnica pa se more vkljub takim ugovorom odobriti, toda ugovori se morajo v odbrtvi izrecno navesti. Obrtno oblastvo ne more glede zasebnopravnih ugovorov ničesar odločiti, ampak to more storiti le sodnija. Ako sodnija razsodi v prilog stranki, ki se je pritožila, se obratovalnica ali sploh ne sme napraviti, ali pa se mora primerno omejiti, dasi bi bila iz obrtnopolicijskih ozirov dopustna. Ako bi stranka sicer ugovarjala, toda svojih zahtev ne bi iztožila sodnijskim potom, tedaj more podjetnik nastopiti proti taki stranki s pozivno tožbo, t. j., da naj dožene svoje pravice s pomočjo sodnije. Ako bi stranka molčala tudi na to tožbo, dovolilo bi oblastvo podjetniku, da sme napraviti obratovalnico vkljub pravicam prizadetega mejaša. Stranka, ki ni ugovarjala ali se ni odzvala pozivni tožbi, je izgubila svoje pravice.

Ugovori, ki se nanašajo samo na nadlegovanje po hrušču, sajah in prahu, se ne morejo izpeljavati iz zasebnopravne pravice; razsojanje o zdravstveni, obrtni in stavbinsko-policijski dopustnosti obratovalnice, je prepuščeno svobodnemu prevdanku oblastev. (Upr. sod. 2. jun. 1877, št. 901.)

O škodi, ki jo je napravil podjetnik, razsoja praviloma civilni sodnik. To velja tudi takrat, ako se je krivda storila s tem, da se niso izpolnjevali pogoji za obratovalnico. (Upr. sod. 16. marca 1883, št. 400.)

Stvari, ki zadevajo zdravje in varnost delavcev, spadajo med najvažnejše naloge obrtnih nadzornikov. Glej tudi § 74. o. r.

Ako pridejo pri odobrtni v poštev javnopravne pravice (javna pota, javne vode in dr.), ne razsoja o njih sodnija, ampak upravno oblastvo.

§ 32.

Premene obratovalnice.

Premene v kakovosti obratovalnice ali v izdelovanju, ali znamenito razširjanje, po katerem nastane katerva v § 25. v misel vzetih okolnosti, je pred izvedbo na znanje dati obrtnemu oblastvu, katero sme komisijsko razpravljanje opustiti tedaj, če se uveri, da je namerjana premene ali razširba mejašem ali občinam sploh prinese nove ali večje kvaré, nevarnosti ali nadleže, nego so združene z dozdanjo obratovalnico.

Zaradi premene v obrtnikovi osebi ni potreba novega odobrenja obratovalnice.

apnenica ali sadrarnica napravi kje drugje in ne ondudaj, kjer se dobiva tvarina sama;

44. lojarnice (talilnice za loj);
45. lončarnice (naprave, kjer se žge glinenina);
46. rokodelnice za povoskano platno;
47. tovarne netilnega blaga;
48. cukrarne, tovarne za špirit in stisnjene droži;
49. naprave za koks,
50. naprave za katran,
51. naprave za katran lesa,
52. sajarnice, če se postavijo kje drugje in ne ondudaj, kjer se dobiva tvarina sama.

Trgovinski minister je pooblaščen, sporazumno z ministrom za notranje stvari, povprašavši trgovinske in obrtne zbornice, ukazoma kaj izpremeniti v tem seznamu.

Tem obrtom je tudi prištevati naprave za proizvodnjo in prevod elektrike. Glede tega obrta zahteva namreč min. naredba z dne 25. marca 1883 (drž. zak. št. 41), da naj se taka obratovalnica odobri samo na podlagi razglasnega postopanja, kakor ga zahteva obrtni red (§ 29). Za preizkušnje obrtovalnice naj se privzemo strokovnjaki. Vsled projektirane obrtovalnice in njene izvršitve se ne smejo ovirati brzojavne naprave. Ako bi se to zgodilo, morajo brzojavni uradi skrbeti, da taka obrtovalnica odpravi vzroke oviranja.

Svečarnice in lojarnice so posebni drug od drugega različni obrti, in zato je treba za obrtovalnico za vsakega izmed teh obrtov posebnega odobrenja. (Upr. sod., 17. okt. 1889., št. 3340.)

Za vse v § 27. našete obrte ne zadostuje odobritev obrtovalnice v smislu §§ 25. in 26., ampak se po § 29. zahteva strožje postopanje, predno se obrtovalnica odobri, ker so imenovana dela veliko bolj nevarna sosesčini in delavcem, ki imajo pri tem opraviti.

§ 28.

Prošnja.

Za odobrenje v § 27. imenovanih obrtovalnic je treba prositi obrtno oblastvo ter prošnji priložiti potrebne opise in risbe.

Prošnje za odobritev obrtovalnice se kolkujejo s kolkom 1 K; le v onih slučajih, ko zakon zahteva razglasnega postopanja (§§ 27. in 29.), morajo biti kolkovane s kolkom 2 K.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapijice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapijice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potenju nog, škatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salični kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, škatla 60 v.
Tinktura za želodec, o. v. vajalno in želodec krepilno sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železno vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,

Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dosežejo oni, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in Moč! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin. Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. O avne zaloge na Dunaju: lekarnar Trnkoczy, Schönbrunnerstrasse št. 109.
Zdravje! Josefstädterstrasse št. 25, Radetzkyplatz št. 4. V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe. Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvrdk Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa. Odlično krepilno sredstvo za mlade in stare. V steklenicah po K 3-50 in K 2- v vsaki lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Putniki v Ameriko
Najboljše tarife, po ceni in
vrednosti potovanja naj se obrnejo
na Simona Kmetelca
v Ljubljani Kolobovarske ulice 20.
Razpisna Pobjasnila daje se brezplačno.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Havre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz Havre v New-York in listke za ovratak iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni

In brezplačna po-
jasnila daje samo
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetčke posojilnice“
ED. ŠMARDA

Največja in najstarejša tovarna lončenih peči in raznih lončenih izdelkov Avgust Dreise, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na štedilna ognjišča in peči

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana

Stafi trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne mornarice, c. kr. domobrancev itd.

Največji optični zavod.

Prvi specialist za očala in ščipalnice, narejene strogo natančno po naročilu in zdravniških predpisih. — Nadalje pri oročam svojo veliko izbiro strokovnaško pravilno izdelanih toplomerov, zrakov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch, Goerz itd. V a popravila izvršujem v oji lastni po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delavnici in je ogled iste mojimi cenji, odjemalcem vsak čas dovoljen. Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

— 94 —

§ 29.

Izrok.

Nameravano podjetje naj oblastvo razglasi z oglasom v dotični občini nabitim in s posebnim priobčilom županu in znanim mejašem — po okolnostih tudi s tem, da ta oglas enkrat uvrstiti dá v novine, za uradna naznanila namenjene, ter naj pri tem na dobo od 2 do 4 tednov nastavi komisijsko razpravo, pri kateri bode podati kake ugovore — ako se ni že prej zgodilo pismeno — ker bi oblastvo sicer, ako se ne najde uradoma nikak pomislek, dopustilo obratovalni, o napraviti.

Oblastvo naj tudi ukrene, da se uradna dejanja, katerih bi bilo morebiti iz ozirav stavbinsko, požarno in zdravstveno policijo in pa po zakonih o porabi voda, kolikor moči, opravijo hkratu z onimi, ki merijo na obrtno-poličijsko dopustnost obratovalnice.

Po prejeti prošnji za odobritev obrtovalnice razglasi torej obrtno oblastvo nameravano podjetje občini in znanim mejašem, da morejo varovati svoje pravice in koristi. — Pod besedo mejaši pa ni umevati samo oseb, katerih posestvo neposredno meji na oni prostor, kjer se misli napraviti obrtovalnica. V zvezi s § 25. o. r. se mora ta beseda nanašati na vse posestnike nepremičnin, ki bi bile po krajevni legi in kakovosti kakorkoli prizadete vsled uplivov, kateri so omenjeni v § 25. Vsem tem osebam naj se dá prilika, da morejo ugovarjati proti napravi obrtovalnice. (Upr. sod. 1. febr. 1884, št. 142.) Vsled kakšnih morebitnih omejitev, katere uradoma ukrene obrtno oblastvo, ne zadobe mejaši nobenih pravic. (Upr. sod. 1. aprila 1892., št. 1063.)

Obrtno oblastvo naj pravočasno obvesti pristojnega obrtnega nadzornika v vsakem slučaju, ko se vrši komisijska razprava, v svrhu odobritve kake take obrtovalnice, katera je po namenu zakona iz leta 1883. večje važnosti. (Ukaz min. za notr. stvari 27. okt. 1884, št. 5167.)

Naprava obrtovalnice je v največ slučajih v zvezi s takim zidanjem, za katerega je treba posebnega stavbinskega dovoljenja; zato veleva § 29., odstavek 2., da naj se obe razpravi, obrtno policijska in stavbinsko policijska, vršita kolikor mogoče obenem, ker je to podjetniku koristnejše.

Vse stvari, ki zadevajo porabo vode, spadajo praviloma v področje onega političnega oblastva I. stopnje, v katerega delokrogu se namerava napraviti obrtovalnica. Odobrenje obrtovalnic ob plovnih in brodarskih rekah je pridržano političnemu deželnemu oblastvu.

— 95 —

Po zakonu § 99. zakona z dne 16. nov. 1851. (drž. zak. št. 1 za leto 1852.) se ne smejo v obližju železnic napravljati take obrtovalnice, vsled katerih bi prišel v nevarnost pravilni in varni promet po železnici.

§ 30.

Razprava.

Pri komisijski razpravi naj oblastvo uradoma in tudi tedaj, kadar ni ugovora zoper obratovalnico, poizve vse merodajne okolnosti in vse ugovore temeljito pretehta ter kolikor moči gleda, da se ugovori poravnajo zlepa.

V razloki, katera naj se da kar najhitreje, je vsekakor izreči, je li in v koliko je moči nameravano obratovalnico v obrtno-poličijskem oziru dopustiti in se torej odobruje.

Ako se obratovalnica odobruje, naj ta razloka obseza pogoje in omejitve, ki so morebiti potrebne za napravu in obratovanje, in pa naredbe, ki se vidijo potrebne, da ne bi morebiti naprava delavnih prostorov nasprotovala določilom § 26.

Ako se je zoper podjetje ugovarjalo iz zasebnopravnih naslovov ter ni bilo mogoče ugovorov pravnati izlepa, treba jih je podeljujoč odobrenje, izrecno navesti z napotilom, naj se doženo s pravdo. Političnemu oblastvu to ne more dati povoda, da bi prepovedalo napravu obratovalnice.

Samo sodišču pristoji na zaprosbo stranke razločiti vprašanje, je li napravu obratovalnice, ki se je v obrtno-poličijskem oziru spoznala za dopustno, ustaviti dotle, da se dožene pravda, ali pa če se sme in s katerimi utegnili se sme obratovalnica med tem napraviti (§§ 340, 341, 342 ob. gr. drž. zak.).

§ 31.

Troške za oznanilo in postopek o napravi obratovalnic plačuje podjetnik; a troške, ki jih nagajivi (objestni) ugovori napravijo, nosi naj ta, kdor je ugovarjal.

Pri komisijski obravnavi se mora torej obrtno oblastvo ozirati na morebitne ugovore interesovanih strank in varovati javne koristi. Ako ni nobenega ugovora ali kakega drugega pomisleka, potem obrtno oblastvo odobri obratovalnico.

S tem, da obrtno oblastvo odobri nameravano obratovalnico, je le izrečeno, da je podjetje dopustno v obrtno-poličijskem oziru. Ne pomenja pa ta odobritev, da je s tem odločeno tudi v morebitnih